

מולין יקדין ויהודשים נפלאים מלוט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מילה תא חז תא

חזתא דאורייתא יסוד חדש ונפלא על הפרשה

עם ישראל נולד ממסירות נפש

הוא בזכות עקידתו של יצחק אבינו, וזאת בזכות העקידה עצמה ללא שבאמת הוקרב לקרבן, ועם כל זה יש לבני ישראל זכויות בלא סוף וגבול, אם היה קרב בעצמו לפני ה' יתברך - ריח ניחוח אשה לה', הרי גדולים ועצומים היו זכויותינו פי עשרת מונים, מדוע אפוא לא היה כך. ואם תאמר מהיכן היה יוצא עם ישראל - עם ישראל היה יוצא מן אחר שהיה נולד לו לאברהם אבינו ע"ה.

הקב"ה חפץ שאומתו תצא מאדם שפשוט צווארו לרצון ה'

אולם הביאור בזה - אמר מו"ר אבי ע"ה דבר נפלא על פי דברי המקובלים, כי רצה הקב"ה שזרע אברהם עבדו, זרע יעקב בחירו, יהיו בניו של יצחק אבינו שפשוט את צווארו בעקידה ומסר את נפשו על גבי המזבח, וכיון שאילו היה קרב לא היה יוצא ממנו זרעו, נמצא כי כלולים בו כל זרעו העתיד לצאת ממנו לדורי דורות, ואף אנחנו כלולנו מסרנו נפשנו בהיותנו כלולים בו, משכך בני דבוקים ברושם הקדושה ממסירות הנפש הלזו עד שנהיה אצלם כטבע הטבע בנפשם עד סוף כל הדורות.

אילו היה נקרב יצחק ע"ה, ובני ישראל היו באים מן אחר של אברהם, או אז לא היה זה מוטבע בנפשם ובטבע תולדתם. כפי שידועים המה דברי בעל התניא ע"ה (לקו"א פ"ח): אפילו קל שבקלים ופושעי ישראל מוסרים נפשם על קדושת ה' על הרוב וסובלים עינוים קשים שלא לכפור בה' אחד, ואף אם הם בורים ועמי הארץ ואין יודעים גדולת ה'. וגם במעט שידועים אין מתבוננים כלל ואין מוסרים נפשם מחמת דעת והתבוננות בה' כלל. אלא בלי שום דעת והתבוננות, רק כאילו הוא דבר שאי אפשר כלל לכפור בה' אחד בלי שום טעם וטענה ומענה כלל והיינו משום שה' אחד מאיר ומחיה כל הנפש. עכ"ל.

ומנין בא כוחם של כל אחד מישראל למסור נפשו לפני ה' יתברך, לפי שכח זה טבוע בבני ישראל בכח האבות שעשו כל מעשיהם למען הדורות העתידים לצאת מהם, ובייחוד בכוחו של יצחק אבינו ע"ה שפשוט צווארו על גבי המזבח למען שמו יתברך, וכח זה הוטבע בבניו ובני בניו עד סוף כל הדורות. שכן מעשה אבות סימן ה' לבנים, כלומר, סימן הוא לבנים שיוכלו לנהוג מנהג אבותיהם, שנמשך כח מסירות נפש בעזרת ה' יתברך לדור דורים עד סוף כל הדורות.

לקרבן, ואמרו חז"ל (ירושלמי תענית פ"ב ה"א, במדבר י"ז ב) שאפרו של יצחק אבינו ע"ה צבור לפני ה' יתברך, בעוד שלא נקרב, והאיל הוא שקרב תחתיו. אם כן ננסה לאמוד מה היה שכרו של עם ישראל אם היה קרב יצחק בעצמו.

הלא כל מה שאנו זוכים אף בדורנו ובכל חיינו

ויאמר קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק וגו' (כ"ב). אברהם אבינו הובטח מפי הקב"ה 'כה יהיה זרעך', וכשהצטוו להקריב את בנו יחידו הוצרך לוותר על ההבטחה שירבה זרעו ככוכבי השמים, שמעתי ממו"ר אבי זצוק"ל, כי אברהם אבינו ע"ה ביקש להקריב את יצחק אבינו ע"ה

מילתא דפליאה

כשמדריך בניו לקיום מצוות זוכה גם לאחר פטירתו

פי ידעתי למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט וגו' (יה, יט).

בגמרא (כתובות קד.): אמר רבי אלעזר, בשעה שהצדיק נפטר מן העולם, שלש כיתות של מלאכי השרת יוצאות לקראתו, אחת אומרת לו 'בוא בשלום', ואחת אומרת 'הולך נכוחו', ואחת אומרת לו 'בוא שלום ינוחו על משכבותם'.

ולכאורה יש להבין, לשם מה ישנן שלש כיתות ולא די שכת אחת תאמר הכל. ועוד יש להבין שבדברי מלאכי השרת הוקדם 'הולך נכוחו' ל'בוא שלום ינוחו על משכבותם', הרי הסדר בכתוב הוא 'בוא שלום, ינוחו על משכבותם, הולך נכוחו'.

המעשים המלוים את האדם נחלקים לג' סוגים

אלא על פי מה שאמרה המשנה באבות 'שבשעת פטירתו של אדם אין מלוין לו לאדם, לא כסף ולא זהב ולא אבנים טובות ומרגליות, אלא תורה ומעשים טובים בלבד' יבואר בעזר ה'. שהנה הזכויות שהולכות עם האדם לבית עולמו נחלקות לשלשה חלקים. האחד, מצוות שבין אדם למקום. השני הם המצוות שבין אדם לחבירו. והחלק השלישי, הם אותם המצוות שבניו וזרעו אחריו ממשיכים מעשיו הטובים, ומרבים בזכויות עבור נשמתו, וכן כתוב (בראשית יח יט) 'כי ידעתי למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט', שכאשר בניו וביתו אחריו שומרים דרך ה' ועושים צדקה ונוהגים ביושר, זה מועיל גם להורים שבעולם העליון. וכן כתב הנודע ביהודה (דרשות פ"י ויחי) שעל ידי שבניו וצאצאיו עובדים את ה' בזה הם מסייעים לעילוי נשמתו, שכל מה שהם מוסיפים בשלימותם נחשב לו לזכות הואיל והוא הדריכם כל ימי חייו לעבודתו יתברך שמו, וזיכה אותם ללכת בדרך ישרה ולכן נשאר לו חלק במעשיהם הטובים ולימודם.

הכת הראשונה והשניה מדברות על השכר המיידי והכת השלישית על שכר נצחי

כנגד שלשת כיתות המלוים את האדם שהם המצוות ומעשים טובים שעשה, יוצאים שלש כיתות של מלאכי השרת, אחת אומרת לו 'בוא בשלום' כנגד המצוות שבין אדם למקום, ואחת אומרת 'הולך נכוחו' כנגד המעשים הטובים שעשה בין אדם לחבירו, שכן נכוחו מלשון נוכח למולו שזה מתקיים כשעושה מעשה טוב לאדם אחר שמולו, שניהם מקבלים את הנשמה במקומה המיוחד לה על פי זכויותיו. אך הכת השלישית כנגד המעשים הטובים שעושים ויעשו זרעו אחריו, שזה עדיין לא הסתיים כי עדיין הם מוסיפים עוד ועוד במעשיהם ויכולים להטיב מעשיהם ויועילו עוד לנשמה, ולכן אומרת 'בוא שלום ינוחו על משכבותם' בלשון עתיד שבכח שהדריך את בניו לעבוד את ה' ימשיך ויקבל שכר עשייתם לנצח נצחים.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

התורה מהפכת האדם להיות כמוה

טהרה מהרגלים רעים בכח התורה

ובזה מפרש הנאמר (בראשית יח ד) 'יוקח נא מעט מים ורחצו רגליכם והשענו תחת העץ', 'מעט מים' רומז לתורה, שאין מים אלא תורה (ב"ק יז.), שעל ידי מעט תורה שיקחו, ירחצו רגליהם ויטהרו את הרגליהם הרעים, וכך יוכלו לבוא ליהושענו תחת העץ, 'עץ' רומז לתורה הנקראת 'עץ חיים' (משלי ג יח) [שהתורה עץ חיים היא לעוסקין בה לשמה כדאמרו בגמרא (תענית ז.): תניא, היה רבי בנאה אומר, כל העוסק בתורה לשמה תורתו נעשית לו סם חיים, שנאמר 'עץ חיים היא למחזיקים בה'. וראה מה שכתב האור החיים הקדוש בפרשתנו: 'וישענו תחת העץ' שהיא התורה שנקראת 'עץ חיים', ולזה אמר 'העץ' בה"א הידיעה. גם אמר להם שיקחו פת לחם היא בחינת פנימיות התורה ויסעדו בו פנימיותם והוא אומר 'לבכם', שאחר שילמד תורה מעט אף כי איננו טהור, תנקה אותו התורה ויבוא להישען תחת עץ החיים, שיבוא על ידי נקיות זו לעסוק בתורה לשמה בשלימות. וכן כתב בערוגת הבושם (מסות ד"ה ויאמר אלעזר): איתא בפרקי אבות בהני מילי מעלייתא דקחשיב התנא במעלות העוסק בתורה לשמה 'ומכשרתו להיות צדיק חסיד ישר ונאמן', ולשון מכשרתו ראיתי מפרשים מלשון הכשר כלים דמה שמגעילין הכלים ומוציאין ממנו בליעת האיסור קרי 'הכשר', והכי נמי התורה הקדושה היא מגעלת כל מדות ומחשבות רעות הטמונים בלב אדם כמבואר ברמב"ם סוף הלכות איסורי ביאה (פכ"ב הכ"א) עצה לטהר מחשבותיו יפנה עצמו ומחשבתו לדברי תורה וירחיב דעתו בחכמה שאין מחשבת עריות מתגברות אלא בלב פנוי מן החכמה.

כדבר הזה ניתן להעמיס בדבר שרמז מו"ר זקני אביר יעקב ע"ה (מחשוף הלבן פר' וירא ד"ה והנה רגליכם), 'רגליכם והשענו תחת העץ', ראשי תיבות 'תורה', וסופי תיבות 'מצות'. שכאן נרמז הדרך לרחוץ את הרגלי הרעים ולעסוק בתורה ומצוות כדבעי.

בחכמה, שאין מחשבת עריות מתגברות אלא בלב פנוי מן החכמה.

גם כשאנו נקי לגמרי מועיל כח התורה לנקותו אף שאין לימודו עולה לרצון

והתורה מועילה לזכך את העוסק בה ומכשירה אותו שיהיה ראוי לתורה, כמו שהשפת אמת בפירושו למסכת אבות דייק מהנאמר במשנה 'ומלבשתו ענוה ויראה', שמן הנראה שביכולת האדם ללמוד תורה לשמה גם כשאין לו כל המידות הללו. ניתן להבין זאת בדברי האמרי יוסף ע"ה, שהקשה, לפנינו נמצאים מאמרים חלוקים, מצד אחד אמרו שהאדם אשר איננו מטהר ושם מעוונותיו, לא יעסוק בתורה וכדכתיב (תהלים נ טז) 'ולרשע אמר מה לך לספר חוקי'. ומצד שני איתא במדרש (איכ"ר פתיחות ב) וכעין זה בירושלמי (חגיגה פ"א ה"ז) על הפסוק (ירמיה טז יא) 'ואותי עזבו ואת תורת לא שמרו', הלואי אותי עזבו ותורתי שמרו, מתוך שהיו מתעסקין בה המאור שבה היה מחזירן למוטב. נמצא שיש לו לאדם לעסוק בתורה אף קודם שטיהר לבו משמץ לכלוך העוונות. וכיצד יתקיימו שני מקראות הללו.

ותירץ בשם צדיקים, שבאמת התורה שלומד בעודו רשע חס ושלוש אינה עולה לרצון לפניו יתברך שמו, מכל מקום עביד ומהני שיבוא על ידה לידי תשובה וזיכון, ויוכל ללמוד אחר כך לשמה באופן שיעלה לרצון. משל למה הדבר דומה, לאדם שבידו כוס מלוכלכת ואין לו מים להדיחו אך רוצה הוא להנות משתיית היין, עצתו היא שיקח מעט יין להדיח את הכוס ולאחר מכן יוכל להנות מ"ין משובח בכוס נקייה, נמצא שאף שאינו משתמש ביין הראשון שמזג מכל מקום מועיל לו מעט היין שהכוס ראויה לשתייה על ידו, ויכול למזוג יין חדש לתוכו. כן הדבר בענייננו, מעט התורה שלומד בעודו מסואב ומלוכלך, אמנם אינו עולה לרצון וכמי שנשפך דמי, אך מועיל לנקות ולעורר את האדם לתשובה על ידי המאור שבתורה.

יִקַּח נָא מֵעֵט מִים וְרָחֲצוּ רַגְלֵיכֶם וְהִשְׁעֲנוּ תַּחַת הָעֵץ (ית, ד).

התורה הקדושה נמשלה לדבש כמו שכתוב (תהלים יט יא) 'הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש ונפת צופים', וטבע הדבש לכלות ולמחות את הנופל לתוכו עד שישבו להיות דבש כמוהו [כמו שכתב בשו"ת הרשב"א (ח"א ס"פ) שהדבש יש לו סגולה למהר למחות ולכלות הדברים הנחתכים הנופלים לתוכו. וכן כתב בש"ך (יו"ד ס"י פד ס"ק לו) בשם רבינו יונה (ברכות לא: ד"ה ורבינו) שדרך הדבש להחזיר הדבר שנופל לתוכו להיות כמו דבש], ורמז יש בדבר שגם כוח התורה כן הוא לכלות כל מום ופגם המצוי בלומד, עד שיהפוך את כל מהות האדם להיות בבחינת התורה עצמה.

וזוהי מה שאמרו באבות 'ומכשרתו להיות צדיק וחסיד וישר ונאמן', ובזה יפה כוח התורה מכוח הדבש, שהתורה מהפכת כל מהות האדם להיות איש אחר ממש (ליקוטי הלכות לחפץ חיים על זבחים, תחילת הקדמה ראשונה).

התורה הקדושה מזככת את האדם ומסייעת בידו להפוך החומר לרוח, שכן התורה נמשלה לאש 'הלא כה דברי כאש נאם ה' (ירמיה כג כט), ואף תלמידי חכמים עצמם כל גופם אש (חגיגה כז.), כי טבע האש שכל דבר שהיא שולטת בו נהפך אף הוא להיות אש, והגיעים בתורה ודבקים בה נעשים בעצמם תורה.

העוסק בתורה לשמה מתנקה ממידות רעות

וזוהי מה שכתב בערוגת הבושם (פר' מסות ד"ה ויאמר אלעזר): איתא בפרקי אבות, בהני מילי מעלייתא דקחשיב התנא במעלות העוסק בתורה לשמה 'ומכשרתו להיות צדיק חסיד ישר ונאמן', ולשון מכשרתו ראיתי מפרשים מלשון הכשר כלים, דמה שמגעילין הכלים ומוציאין ממנו בליעת האיסור קרי 'הכשר', והכי נמי התורה הקדושה היא מגעלת כל מדות ומחשבות רעות הטמונים בלב אדם, כמבואר ברמב"ם (סוף הלכות איסורי ביאה פכ"ב הכ"א) עצה לטהר מחשבותיו, יפנה עצמו ומחשבתו לדברי תורה וירחיב דעתו

מילין וקירין

פרקי הדרכה ועבודה ה'

השכר של אברהם שעבודתו משפיעה בכל בני ישראל

לבנים, וכמו שבמעשיהם קיימו העולם כן אנו בני ישראל במעשינו הטובים הנעשים בדביקות למעשי אבותינו, מקיימים העולם, וממנו מתפשט לכל העולם כולו להטותו לשמים.

ויודעים הם דברי **התנא דבי אליהו** (רבא פכ"ה) 'חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי אברהם יצחק ויעקב, וכבר האריכו בזה **תלמידי הבעל שם טוב ע"ה**, ואמרו 'מי פתי יוכל לדמות עצמו למעשי אבותינו, הכיצד מחויב אדם להשתוקק שיהיו מעשיו כמעשי האבות, הרי אין לנו השגה בגדלותם. רק 'גיעו מעשי' פירושו מלשון 'נגיעה', שכאשר יכשיר מעשיו רעיוניו ולבו לשמו יתברך, יוכל להיות לו קשר ונגיעה כלשהי בדרכי אבותינו רגלי המרכבה, וממילא יתעורר בו הכח הטמון בו מהאבות הקדושים.

נגיעה בדרכי האבות כמשל החשמל

כדי לשבר את האוון יש לפרש, שנגיעה זו היא כפי שרואים במערכת החשמל, שממקור החשמל ניתן לספק כח חשמל למדינות ואזורים שלמים, אך כל זה תלוי באותה נגיעה קטנה של חוטי החשמל שמתחברים זה עם זה, ובכך נעשים הם דרך להולכת החשמל ממערכת עצומה זו לכל מקום, ולולי נגיעה זו, לא יגיע חשמל לאותו מקום בית או מגדל.

כן הדבר ממש בענייננו, האבות הקדושים עבדו את בוראם עבודה תמה והיו בטלים אליו ביטול מוחלט בבחינת מרכבה לשכינה, ונתנו כוח עצום זה לדורותיהם אחריהם, אך לנו נשאר לגרום במעשינו אותה הנגיעה, ובכך מתקשרים אנו לאבותינו הקדושים ולדביקות העצומה שליוותה אותם כל ימי חייהם. כדרך שאמרו בשם **הבעל שם טוב ע"ה** בדברי המשנה (לעיל פ"ד מ"ב) 'מצוה גוררת מצוה ושכר מצוה מצוה', שכאשר אדם מקיים מצוה, זוכה על ידה להגיע לדביקות עליונה, ש'מצוה' מלשון צוותא וחיבור, שעיקר המצווה לבוא לדביקות בבורא וזוכים לכך על ידי קיום המצוות. ואף אנו נאמר, שכאשר האדם מצידו עושה את המוטל בתורה מצוות ומעשים טובים, מקשר עצמו על ידי פעולותיו לכח האבות המושרש בו. ועל כך אמרו בספרי (ואתחנן לב) 'בכל לבבך' (דברים ו' ה) כנגד אברהם, ובכל נפשך' כנגד יצחק, ובכל מאודך' כנגד יעקב. שהשרישו בנו הכח למסור לבנו נפשנו ומאודנו לאהבת ה' יתברך שמו.

נמשך לדורותיהם אחריהם ומסייע לקבל תפילתם ברחמים. והרי תפילות אבות תיקנום, אברהם תיקן תפילת שחרית, יצחק תיקן תפילת מנחה, יעקב תיקן תפילת ערבית (ברכות כו:), ובמשמעות התיבה 'תיקנו' נכלל גם שעשו מעשה בעצם התפילות, והיינו שנתנו כח שיתקבלו תפילות עם ישראל בכל הזמנים האלו.

האבות - יסוד קיומו של העולם

האבות הקדושים הם היסודות החזקים שעליהם ובזכותם העולם עומד, דאיתא במשנה (לעיל פ"א מ"ב) 'על שלושה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים', ואמרו על כך בזוהר הקדוש (ספרי תורה ויצא קמו:): ששלושה אלו הם כנגד שלושת האבות, 'התורה דא יעקב, העבודה דא יצחק, גמילות חסדים דא אברהם, שלשה דברים אלן אינון סמכין עלאין'.

בדברי **התורת חיים** (ב"מ נט:): מבואר, שדוקא נקט במשנה שלושה דברים, שאין דבר שיכול לעמוד בפחות משלוש רגלים, כמו האומן העושה מיטה כסא שולחן ומנורה, אינו עושה אותם בפחות משלוש רגלים, ובא שמעון הצדיק ללמדנו, ששלושת הדברים שהעולם עומד עליהם הם הקיום והיסוד לעולם ומלואו ומזה נשמע שהאבות שהם כנגד ג' דברים אלו, הם היסוד שעליהם העולם מתקיים ולולי כוחם אינו יכול לעמוד.

תיקנו תפילה - יסוד הבריאה

יסוד זה נמצא בתפילה שתיקנו הם עצמם, שהתפילה היא היסוד עליו העולם עומד, ועל כך גם עבר אברהם אבינו עשרה ניסיונות (להלן משנה ג), שבכל המצבים שהיה בהם, תמיד היה מתפלל שיצליח ה' דרכו, ובכך קישר את כל העולם לה' בכל סוגי המצבים שעבר בנסיונותיו.

נגיעה והתקשרות במעשי האבות

על כן עלינו לדעת כי בדינו קיימים כוחות ועל ידם אפשר להגיע לרום המעלות ולקיים את כל העולם, אך כדי שנזכה לכוחות שנתנו לנו אבותינו, יש לנו להידבק במעשיהם וללמוד מדרכיהם כאמרם ז"ל 'מעשיהם של אבות סימן הוא

כי ידעתי למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט וגו' (יה, יט).

התנא אומר באבות (פ"ה, מ"ב): **"עד שבא אברהם וקיבל עליו שכר כולם"**. מהו השכר אותו קיבל אברהם אבינו ע"ה נראה בדברי **השפת אמת** (פר' לך לך תרל"ו ד"ה ואעשך), על הכתוב (בראשית יב ב) 'ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך', דרשו בגמרא (פסחים ק"ז): 'ואעשך לגוי גדול' זהו שאומרים אלהי אברהם, 'ואברכך' זהו שאומרים אלהי יצחק, 'ואגדלה שמך' זהו שאומרים אלהי יעקב. מבאר השפת אמת: שבני ישראל ממשיכין מלכותו יתברך עליהם בכח קבלת מלכות שמים של האבות וכו', כי אברהם אבינו ע"ה היה עובד לה' יתברך בכל כוחו, אשר כביכול לאין שיעור לשלם שכר, והיה זה השכר אשר כל עבודתו נתפשט בכל בני ישראל בניו לדורותיהם, וכל תנועה ועובדא שלו נעשה שורש לבניו בני ישראל. וזה שכתוב 'ואעשך לגוי גדול', שנתפשט כוחו לגוי גדול כנ"ל. כי הקדוש ברוך הוא משלם לכל בריה שכרו מה שחביב אצלו יותר, ובאברהם אבינו ע"ה היה זה שכר היותר חביב שיהיה ממנו גוי גדול אשר המה מיוחדים לעבודתו יתברך והיה זה שכרו, עד כאן דבריו המאירים.

וזה הפירוש 'עד שבא אברהם וקיבל שכר כולם' שאברהם אבינו ע"ה קיבל עבור זרעו כוחות לעבודת ה' 'כנגד כולם' במקום ההתעוררות שהיתה יכולה להיות לכל עשרת הדורות שלפניו אילו היו שבים בתשובה, ולכן השפעת כוחו של אברהם אבינו ע"ה הייתה לדורי דורותיו, שבני ישראל ממליכים עליהם את ה' יתברך, וממשיכים זאת לכל העולם. וכפי שכתב בזה **השפת אמת** (שם תרל"ה ד"ה במדרש שמעי) כי אברהם אבינו חשב להטות כל הברואים אליו יתברך, אך ה' השיבו שרצונו שבני ישראל ישתעבדו אליו ועל ידם יטה כל העולם כולו למלכות ה' יתברך.

ג' תפילות מכוחם של האבות ע"ה

זו היא הזכות של כלל ישראל אשר עומדת להם זכות אבותיהם הקדושים, שכל עבודתם היתה להעמיד אומה שלימה של עובדי ה' בכל ליבם, וכמו שנאמר אצל אברהם אבינו ע"ה (בראשית יח יט) **"כי ידעתי למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה'"**. לכך אומר כל יהודי בתחילת תפילתו ג' פעמים בכל יום 'אלקי אברהם' וכו', שכח הברכה מהאבות

יצא לאור ע"י מכון אור לישראל
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או להפיץ ללא אישור
מופדש בכתב ממכון אור לישראל

